

Експрес-огляд ринку енергосервісу бюджетної сфери України

Зміст

Інституалізація енергосервісу: перші проекти, удосконалення правил	1
Бар'єри розвитку енергосервісу: інформаційні, технічні, нормативно-правові, фінансово-економічні	3
Подолання бар'єрів: погляд ЕСКО щодо ефективних інструментів	9
<i>Додаток 1</i> Експрес-опитувальник щодо проблематики розвитку ринку енергосервісу в бюджетній сфері України	12
<i>Додаток 2</i> Бар'єри, що перешкоджають розвитку ринку ЕСКО	24
<i>Додаток 3</i> Бар'єри, які на погляд ЕСКО, стримують ефективну (конструктивну) поведінку органів влади та замовників енергосервісу	26
<i>Додаток 4</i> Оцінка потенційної ефективності впровадження інструментів подолання бар'єрів щодо розвитку ринку енергосервісу в бюджетній сфері	27

Інституалізація енергосервісу: перші проекти, удосконалення правил

Законодавство, що визначає поняття і принципи, на яких базується енергосервісний договір, а також правові та економічні засади здійснення енергосервісу було розроблене у 2015 році. Це Закон № 327-VIII «Про запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації» та Закон № 328-VIII «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації».

Завдяки врегулюванню енергосервісу в бюджетній сфері цими законами протягом 2016 року було оголошено 27 тендерів, а після їх завершення укладено 20 енергосервісних договорів. Строк дії цих договорів склав від 4 до 10 років, проте 10 договорів передбачали строк до 6 років. Найбільше договорів (15) було укладено в м. Київ, вони забезпечили економію витрат на теплову енергію на рівні 37% або 1,126 млн грн. Завдяки ЕСКО договору у Савранському районі Одеської області вдалось досягти 40% (242 тис. грн) економії витрат на вугілля, а в м. Канів скоротити на 70% (66 тис. грн) витрати електроенергії на освітлення. Ще 2 договори були укладені у Миргородському районі Полтавської області. В рамках цих договорів було досягнуто 63% економії газу (1,398 млн грн).

Більшість проектів (15 з 20) включали ІТП, а саме модернізацію системи автоматичного регулювання теплового потоку, інтелектуальне налаштування ІТП, балансування та промивку системи опалення, встановлення термостатів, автоматизацію моніторингу. Лише 2 проекти передбачали утеплення стін та горища. Обидва ці енергосервісні договори достроково припинені (розірвані).

Ціна договору 6 проектів склала понад 1 млн грн, решта – невеликі проекти, причому ціна договору для 5 проектів склала менш 250 тис. грн.

У зв'язку з тим, що 1 квітня 2016 року для центральних органів виконавчої влади та замовників, що здійснюють діяльність в окремих сферах господарювання набув чинності Закон України "Про публічні закупівлі", а 1 серпня 2016 року відбулось повне введення в дію цього закону. В сфері енергосервісу виникли як регуляторні бар'єри – за відсутності модулю

з енергосервісу в системі електронних закупівель закупівля енергосервісу могла здійснюватися тільки за переговорною процедурою, так і нерегуляторні – недостатній рівень захисту інтересів інвесторів. Закон №1980-VIII «Про внесення змін до Закону України «Про запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації», що узгодив та привів у відповідність термінологію та норми законодавства, що регулюють правовідносини в сфері енергосервісу та у сфері публічних закупівель, уточнив особливості проведення процедур закупівлі енергосервісу був прийнятий лише у березні 2017 року.

Через специфіку енергосервісу з точки зору технічної реалізації процедур закупівель (головним чином через відбір переможця тендеру не за найменшою ціною, як при стандартних закупівлях товарів, робіт чи послуг, а за найвищим показником ефективності енергосервісного договору) за підтримки Європейського банку реконструкції та розвитку та ДП «ПРОЗОРРО» було створено окремий модуль, що запрацював з жовтня 2017 року. З серпня 2016 року до жовтня 2017 року закупівлі енергосервісу не здійснювались.

Також, Законом №1980-VIII було подолано інші бар'єри, зокрема передбачено можливість проведення ЕСКО-тендеру на «пул» об'єктів, розширено строки затвердження істотних умов з 10 до 60 днів, збільшено граничний строк договору з 10 до 15 років, надано ЕСКО право отримувати до 100% досягнутої економії та встановлено «кваліфікаційні канікули» на 5 років. Крім того, було розширено потенціал капіталовкладень (до об'єкту енергосервісу додано інженерну інфраструктуру та об'єкти благоустрою, що в перспективі дозволить охопити механізмом енергосервісу вуличне освітлення та інші об'єкти міської інфраструктури), надано право місцевим громадам та інвесторам запроваджувати проекти з енергоефективності спільного фінансування та розподілу економії і внесено можливості корегування ціни договору з врахуванням валютних коливань, інфляції та інших факторів. Для іноземних інвесторів спрощено доступ на ринок енергосервісу України шляхом оприлюднення оголошення про закупівлю англійською мовою та вдвічі довшим, за стандартні процедури, строком подання конкурсних пропозицій.

Рис. 1. Географія оголошених закупівель енергосервісу

Завдяки подоланню зазначених інституційних бар'єрів протягом 2017 року було оголошено 227 закупівель енергосервісу, за якими відбулось 50 аукціонів (географія ЕСКО-тендерів – див. Рис. 1). В результаті цих аукціонів 29 грудня 2017 року було підписано 3 перші енергосервісні договори (Кіровоградська область) з середнім строком дії 7,3 роки. Ціна даних договорів склала майже 2,8 млн грн. Наприкінці січня 2018 року 4 міста вже затвердило істотні умови енергосервісних договорів. До кінця травня 2018 року очікується завершення процесу затвердження істотних умов та укладення енергосервісних договорів в усіх 25 населених пунктах. Проте, порівняно із потенціалом ЕСКО-інвестування, що вимірюється понад 70 тис. бюджетними установами та 8 млрд євро за оцінкою Держенергоефективності, темпи розвитку енергосервісу в бюджетній сфері вкрай недостатні.

Бар'єри розвитку енергосервісу: інформаційні, технічні, нормативно-правові, фінансово-економічні

Для окреслення перспектив розвитку ринку енергосервісу та виокремлення бар'єрів, що перешкоджають масштабному запровадженню механізму ЕСКО, було проведено опитування енергосервісних компаній, яким було запропоновано заповнити анкету (див. Додаток 1). Під час експрес-опитування компаніям було запропоновано окреслити основні критерії відбору об'єктів та проектів з енергосервісу в бюджетній сфері, визначити рівень впливу стейкхолдерів, охарактеризувати основні бар'єри та оцінити потенційну ефективність впровадження інструментів їх подолання. Опитування пройшли усі 14 енергосервісних компаній, інформація про які оприлюднена на сайті Держенергоефективності.

Критерії відбору об'єктів та проектів

Згідно з наданими відповідями найважливішими критеріями відбору об'єктів та проектів з енергосервісу в бюджетній сфері у 2016-2017 роках для ЕСКО були: вільний доступ до об'єктів енергосервісу, максимальна річна доходність проектів та швидка окупність проектів. Також важливими критеріями є повнота наявної інформації та доступність онлайн інформації (техніко-економічних характеристик) щодо об'єкту енергосервісу (бюджетного закладу), а також приязність органів влади та замовників енергосервісу. Серед технічних критеріїв - максимальне загальне річне енергоспоживання об'єктом енергосервісу та мінімізація погоджувальних процедур із дозвільними органами та енергопостачальними підприємствами під час проектування, монтажу, пуско-налагоджувальних робіт.

Заплановані обсяги інвестиційних проектів ЕСКО

У 2018 році ЕСКО планують втілити понад 350 проектів, а з 2019 по 2022 роки – понад 1800 проектів (див. Рис. 2).

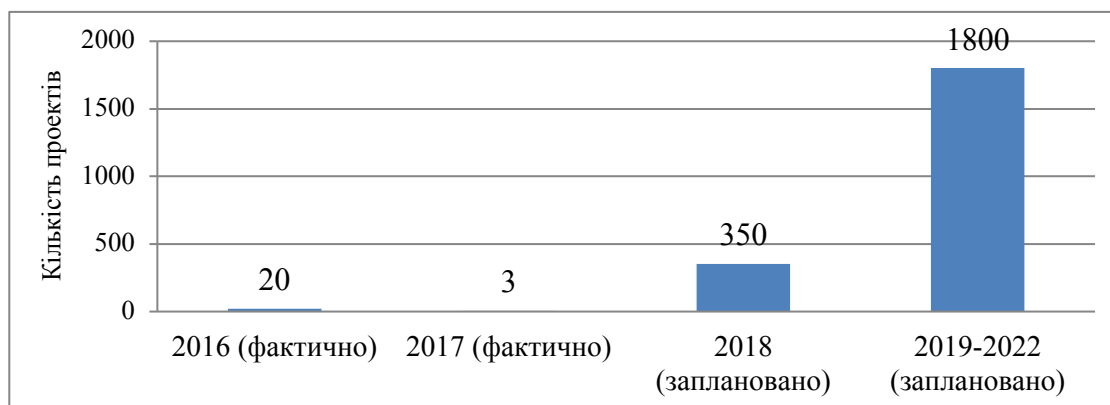

Рис. 2. Темпи розвитку енергосервісу

Види енергоресурсів, що заплановані до скорочення

Анкетування показало, що у середньостроковій перспективі в першу чергу ЕСКО (79% компаній, що пройшли опитування) планують скорочувати споживання теплової енергії (в середньому на 34%), в другу чергу (43% опитаних ЕСКО) – електроенергію (в середньому на 20%), в третю – гаряче водопостачання (в середньому на 25%). Споживання природного газу, вугілля та дров планується скоротити на 30%.

Очікуване повернення капіталовкладень:

2/3 ЕСКО вважають прийнятним простим терміном окупності проектів є строк до 5 років, причому 37,5% компаній вважають прийнятним термін окупності до 3 років. Лише третина опитаних ЕСКО вважають прийнятними терміни окупності у 5-10 років та понад 10 років.

Заплановане походження капіталу:

В реалізації проектів 11 з 14 ЕСКО очікують на залучення ресурсів іноземних інституцій, проте 57% компаній одночасно покладаються на власні інвестиції і перспективу використання кредитних ресурсів вітчизняних банків.

Доступність кредитних ресурсів:

100% ЕСКО вважають чинні кредитні ставки вітчизняних банків (20-25%) неприйнятними для інвестування в енергосервіс. Прийнятною ставкою кредитування у національній валюті у період 2019-2022 років всі, крім однієї компанії, вважають 5-15%, майже 60% компаній очікують на кредитну ставку 5-10% (див. Рис. 3).

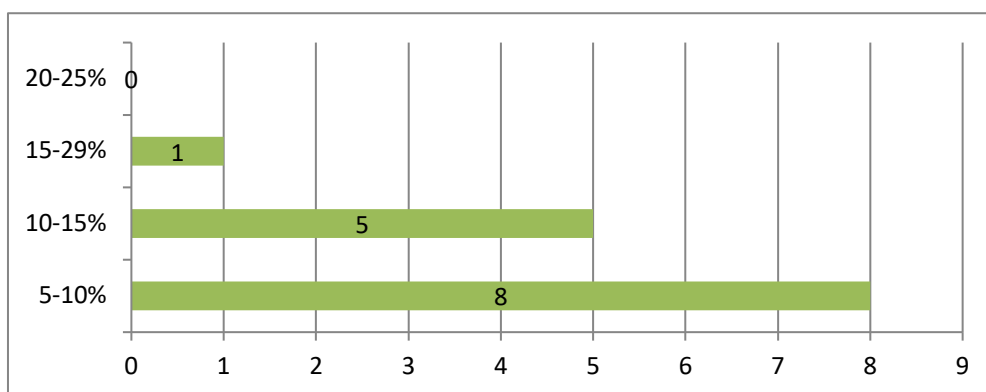

Рис. 3. Розподіл відповідей ЕСКО на питання «Яка ефективна ставка кредитування у національній валюті є прийнятною для Вас у періодах інвестування 2019-2022 роках?»

Сфера інвестування:

У середньостроковій перспективі 12 з 14 компаній планують втілювати проекти у комунальних (місцевих) бюджетних установах соціально-гуманітарної інфраструктури, а 9 з 14 – на об'єктах, що знаходяться в сфері управління МОЗ та Міносвіти (Інститути НАН України, ВНЗ). Далі за привабливістю опинились об'єкти Держводагентства, комунальні підприємства з централізованого водопостачання та інфраструктура зовнішнього (вуличного) освітлення. Майже третина компаній планують реалізувати енергоефективні заходи на об'єктах Мінсоцполітики, Міноборони та підприємствах з централізованого теплопостачання.

Вплив стейкхолдерів:

Наступним питанням ЕСКО було запропоновано охарактеризувати рівень впливу (підтримки, сприяння) стейкхолдерів на розвиток енергосервісу в бюджетній сфері. Опитування показало, що найбільше впливає та сприяє розвитку ринку Держенергоефективності, а негативний вплив мають вітчизняні банки. Також великий вплив на ринок мають замовники енергосервісу, приватні (консалтингові) компанії, що супроводжують ЕСКО, обласні державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

На думку опитаних не впливають на ринок проекти міжнародної технічної допомоги та міжнародні фінансові установи (див. Рис. 4).

Бар'єри у розвитку ринку енергосервісу

Оцінка бар'єрів здійснювалась за 5-бальною шкалою: «5» – фактор, що значно стримує розвиток ринку енергосервісу, «1» - фактор, що зовсім не впливає на розвиток ринку енергосервісу. Узагальнено: беззаперечними перешкодами для усіх ЕСКО названі фактори фінансово-економічного характеру (див. Рис. 7 та Додаток 2).

Технічні бар'єри

Серед технічних бар'єрів найбільшим є висока питома вага об'єктів енергосервісу, що мають низький базовий рівень споживання енергоносіїв, як результат недотримання санітарних норм і правил («недоопалення», «недоосвітлення»). Супротив підприємств-монополістів з постачання енергоресурсів є другою за впливовістю перешкодою розвитку ринку енергосервісу. Брак спеціалістів з енергоефективності або нестача належного енергоефективного устаткування не є проблемами для розвитку енергосервісу.

Нормативно-правові бар'єри

Серед нормативно-правових найбільш проблемними питаннями визначено суперечливість тендерного законодавства, довготривалість процедур із закупівлі енергосервісу, відсутність можливості гарантованих бюджетних зобов'язань при реалізації енергосервісу на підприємствах сфери тепlopостачання, централізованого водopостачання, вуличного освітлення (див. Рис. 5 та Рис. 6). Цікаво, що законодавче обмеження граничного строку енергосервісних договорів (15 років) не є суттєвою перешкодою для ЕСКО.

Інформаційні бар'єри

Основним бар'єром щодо інформаційної доступності визначено відсутність єдиного фахового консультативного центру та неможливість онлайн доступу до систем енергомоніторингу закладів бюджетної сфери. Брак звітів з енергоаудитів та технічних характеристик бюджетних установ теж має негативний вплив на розвиток енергосервісу.

Економічні та фінансові бар'єри

Усі ЕСКО оцінили економічні та фінансові бар'єри як найпотужніші перешкоди порівняно із іншими типами перешкод. Трійку основних бар'єрів складають: відсутність ліквідних активів для отримання кредитів, високі відсотки кредитних ресурсів та відсутність кредитування на довгострокові періоди у вітчизняних банках. Інфляція та валютні коливання не визначені основними економічними перешкодами, але входять в шестірку найвпливовіших бар'єрів серед 24 перешкод, що були зазначені ЕСКО.

На думку опитаних енергосервісних компаній стримує ефективну поведінку органів влади та замовників енергосервісу побоювання щодо санкцій з боку контролюючих органів внаслідок порушень бюджетного законодавства як результат помилок при укладенні та реалізації енергосервісних договорів та відсутність матеріальних стимулів для задіяних в процесі реалізації енергосервісу посадових осіб (див. Додаток 3).

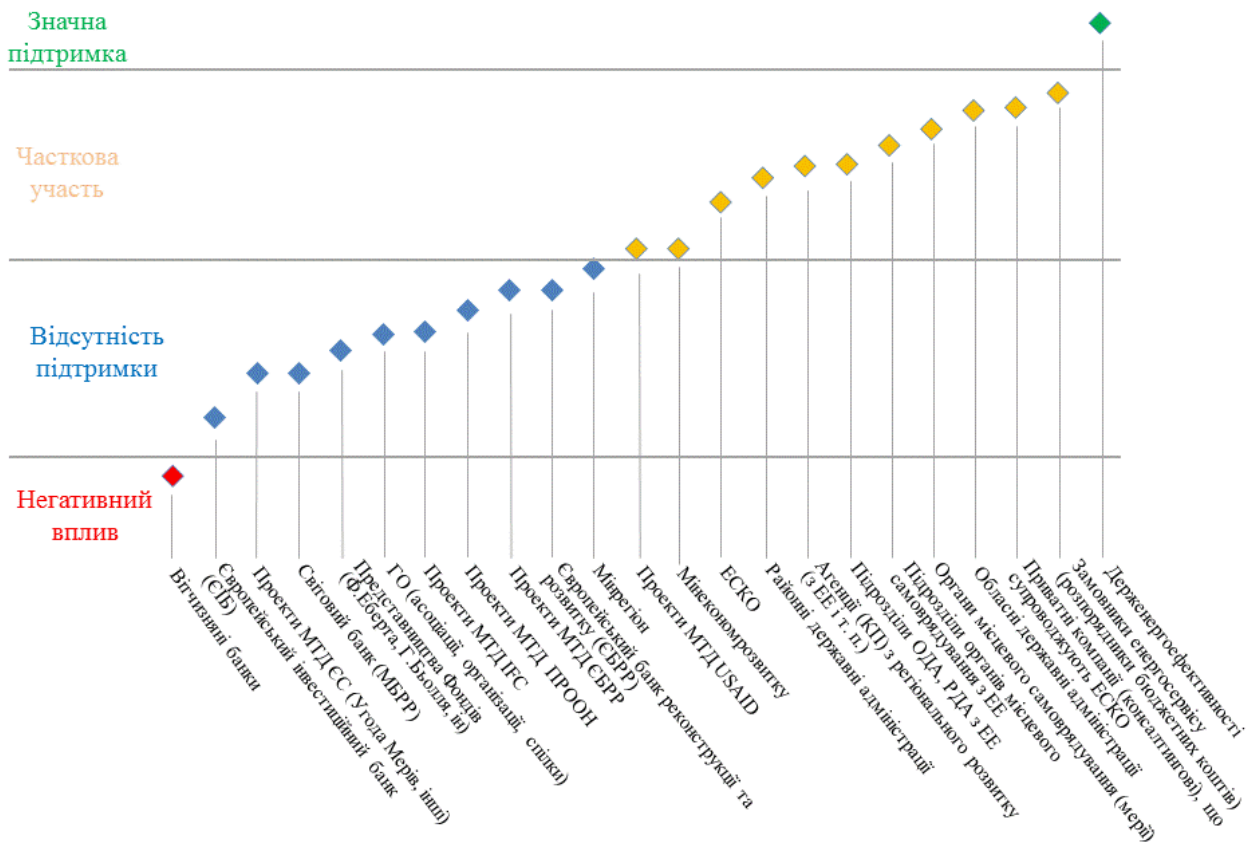

Рис. 4. Рівень впливу стейкхолдерів на розвиток ринку енергосервісу в бюджетній сфері

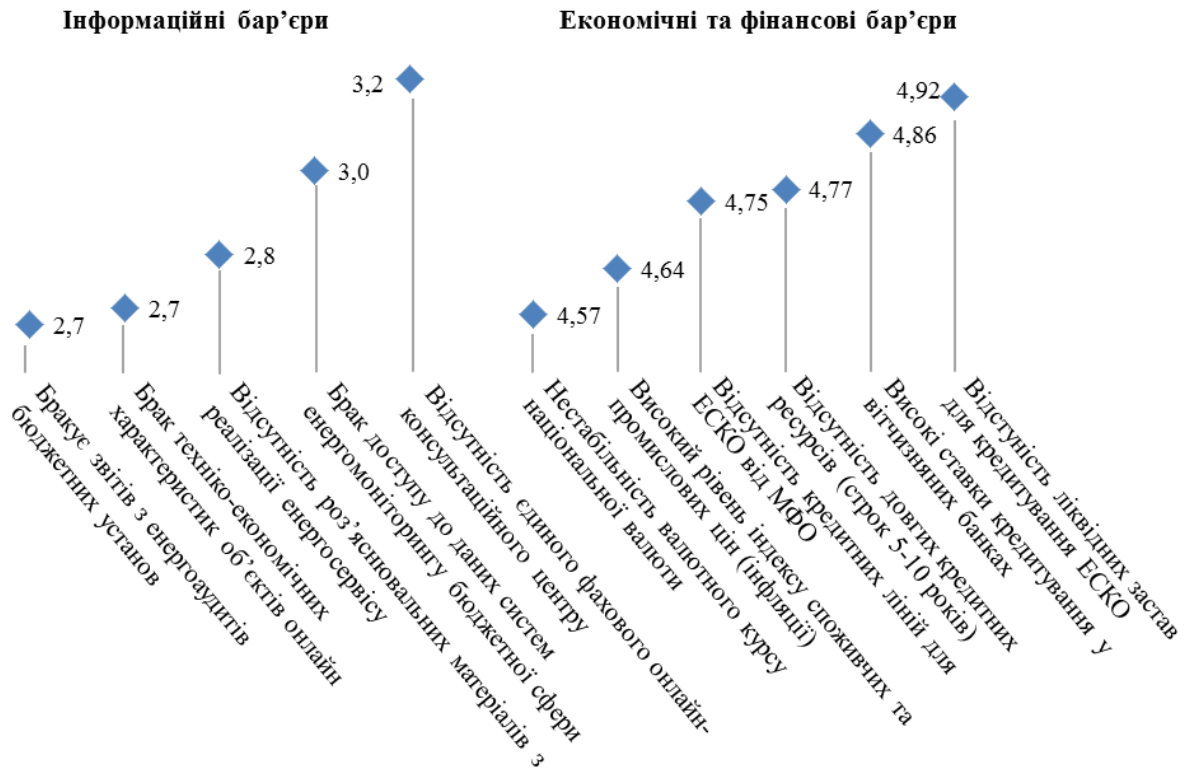

Рис. 5. Інформаційні, економічні та фінансові бар'єри

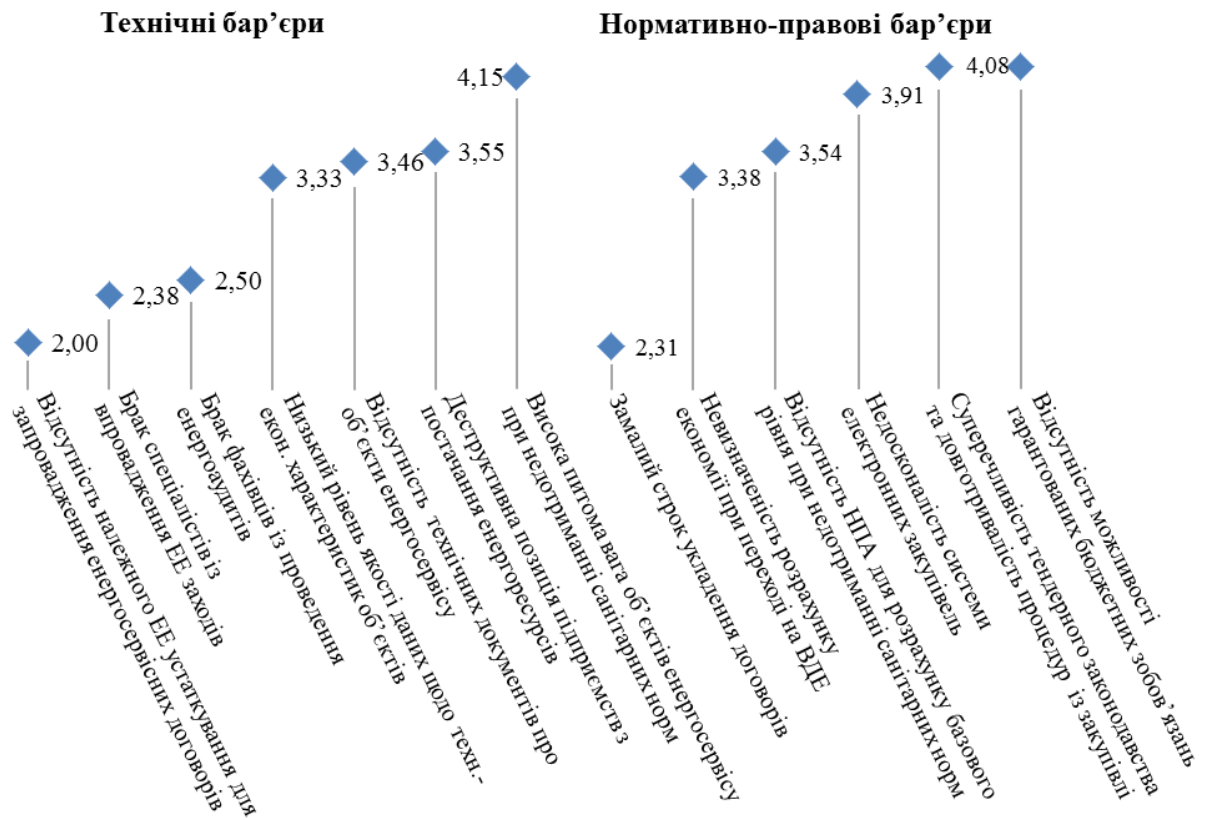

Рис. 6. Технічні та нормативно-правові бар'єри

На думку опитаних енергосервісних компаній стримує ефективну поведінку органів влади та замовників енергосервісу побоювання щодо санкцій з боку контролюючих органів внаслідок порушень бюджетного законодавства як результат помилок при укладенні та реалізації енергосервісних договорів та відсутність матеріальних стимулів для задіяних в процесі реалізації енергосервісу посадових осіб (див. Додаток 3).

Подолання бар'єрів: погляд ЕСКО щодо ефективних інструментів

Серед 18 запропонованих інструментів подолання перешкод розвитку ринку енергосервісу у п'ятірку найбільш ефективних компанію включили (див. Рис. 8 та Додаток 4):

- відкриття окремих економічно привабливих кредитних продуктів від МФО (ЄБРР, ЄІБ, МБРР, НЕФКО та ін.) для ЕСКО в бюджетній сфері;
- запровадження норми щодо використання майбутніх грошових потоків за укладеними енергосервісними договорами в якості ліквідного забезпечення для кредитування у вітчизняних банках (шляхом зміни відповідних актів НБУ);
- здешевлення та подовження кредитів вітчизняних банків для ЕСКО шляхом забезпечення гарантій повернення від МФО та Проектів МТД;
- розробка та супроводження процесу імплементації актів щодо матеріального стимулювання посадових осіб, що задіяні в процесі реалізації енергосервісу ;
- закріплення в бюджетному законодавстві прав на взяття довгострокових зобов'язань для одержувачів бюджетних коштів задля уможливлення реалізації енергосервісу на підприємствах сфери теплопостачання, централізованого водопостачання, вуличного освітлення та ін.

Показово, що перші три за ефективністю інструменти спрямовані на формування доступного, довгого і масштабного кредитування інвестицій в енергосервіс. Четверте – підкреслює важливість для ЕСКО отримання матеріально вмотивованого партнера. П'ятий за ефективністю інструмент спрямований для розширення можливостей інвестування: сфера централізованого водо-, теплопостачання, вуличного освітлення є не менш економічно привабливою та перспективною для ЕСКО.

За баченням енергосервісних компаній, наступні п'ять ефективних інструментів стосуються подолання усіх типів бар'єрів:

- проведення масштабної програми навчання (вебінарів, онлайн-тренінгів, регіональних та місцевих семінарів) щодо процедур реалізації енергосервісу для профільних розпорядників бюджетних коштів;
- удосконалення модулю з енергосервісу в електронній системі закупівель (шляхом доопрацювання технічного завдання для Прозорро);
- спрощення тендерних процедур із закупівлі енергосервісу (перехід від зтяжної 30-денну процедури із прекваліфікацією на спрощену 15-денну);
- законодавчого визначення принципів розрахунку економії споживання енергоресурсів за умов зміни виду (типу) палива або джерела енергії;
- розробка та поширення програм часткового відшкодування з бюджетів (регіональних, місцевих) відсоткової ставки за кредитами вітчизняних банків для комплексних проектів з енергосервісу в бюджетній сфері.

Тобто, ЕСКО-інвестори підкреслюють важливість продовження просвітницької кампанії; потребу в удосконаленні системи Прозорро; надати можливість запровадження проектів з

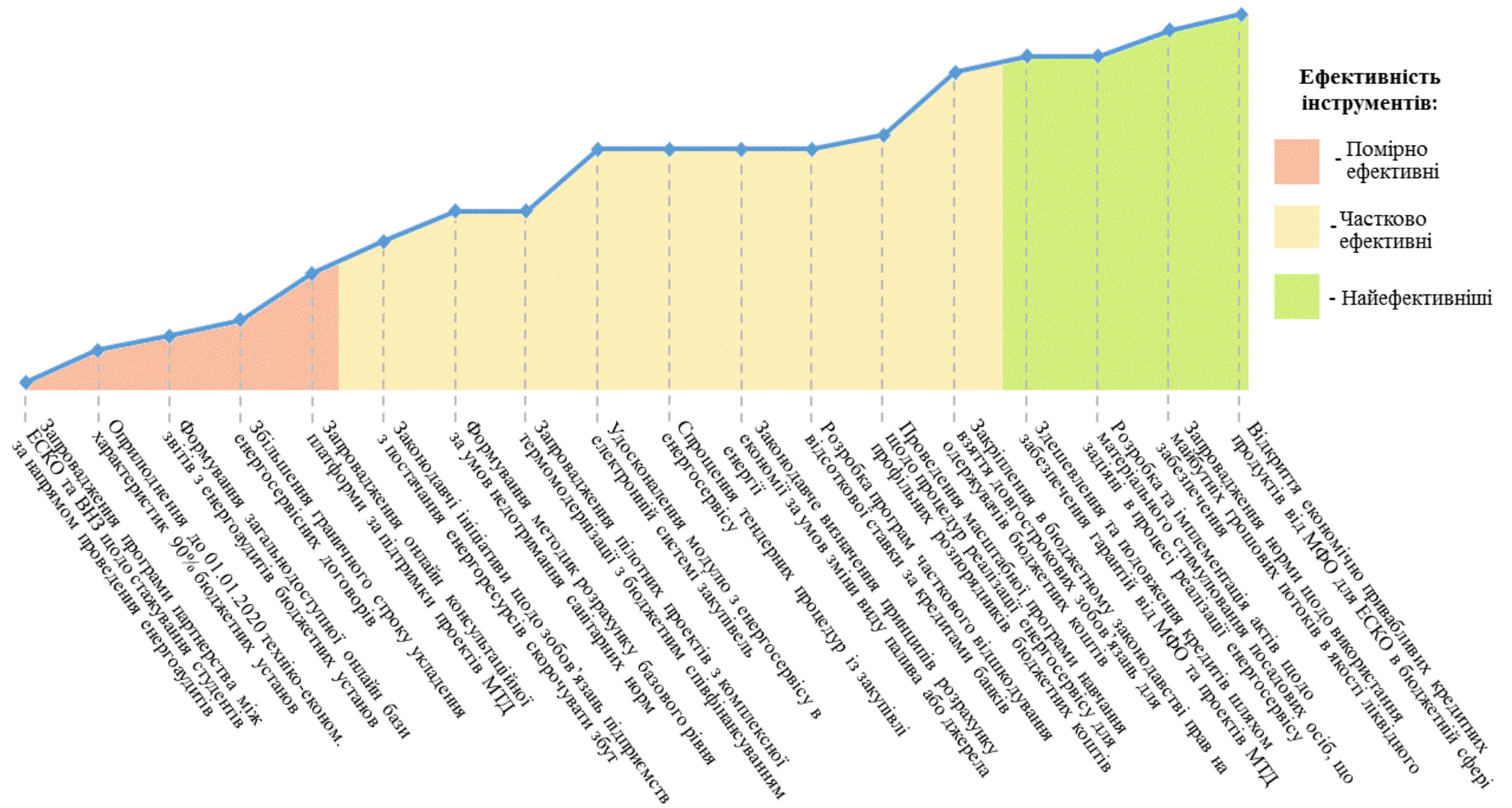

Рис. 8. Оцінка потенційної ефективності впровадження інструментів подолання бар'єрів щодо розвитку ринку енергосервісу в бюджетній сфері

відновлюваних джерел енергії; запровадити здешевлені кредити за рахунок місцевих бюджетів.

Впливові позиції серед інструментів подолання ЕСКО-бар'єрів компанії зазначили потребу у запровадженні єдиної онлайн експертної платформи з питань енергосервісу; впровадження методик розрахунку базових рівні споживання паливно-енергетичних ресурсів за умов недотримання санітарних вимог утримання об'єктів енергосервісу; втілення проектів співфінансування енергосервісних проектів з місцевого бюджету та проектів міжнародної технічної допомоги, законодавче закріплення зобов'язань підприємств з постачання енергоресурсів щорічно скорочувати збут, як чинник зменшення опору щодо впровадження енергосервісу.

До інструментів, яким на погляд ЕСКО-інвесторів також треба приділити уваги, віднесено: формування бази енергоаудитів і техніко-економічних характеристик об'єктів енергосервісу, збільшення граничного строку укладення енергосервісних договорів, залучення студентів до проведення енергоаудитів.

ЕКСПРЕС-ОПИТУВАЛЬНИК ЩОДО ПРОБЛЕМАТИКИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЕНЕРГОСЕРВІСУ В БЮДЖЕТНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКОНАЦІВ ЕНЕРГОСЕРВІСУ (ДАЛІ - ЕСКО) ТА РЕАЛІЗОВАНІ ПРОЕКТИ

Назва ЕСКО:
Адреса (фактичне місцезнаходження ЕСКО) Країна, область: Район, населений пункт: Вулиця:
П.І.Б. респондента (директора/уповноваженої особи /керівника напрямку з енергосервісу):
Контактна інформація респондента тел.: е-пошта:

1.1 Окреслить основні критерії відбору об'єктів та проектів з енергосервісу в бюджетній сфері у 2016-2017 роках (використовуючи 5-бальну шкалу, де «5» – дуже важливо, «1» – зовсім не важливо, «0» - важко сказати):

Критерії відбору об'єктів та проектів	5	4	3	2	1	0
<i>Доступність влади та об'єктів</i>						
Повнота наявної інформації та доступність онлайн інформації (техніко-економічних характеристик) щодо об'єкту енергосервісу (бюджетного закладу)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Приязність органів влади та замовників енергосервісу	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Вільний доступ до об'єктів енергосервісу	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Наявність позитивного досвіду попередньої співпраці в бюджетній сфері за іншими напрямками	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Технічні критерії проектів</i>						
Простота комплектації та монтажу устаткування	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Мінімізація погоджувальних процедур із дозвільними органами та енергопостачальними підприємствами під час проектування, монтажу, пуско-налагоджувальних робіт	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Швидкість повного впровадження енергоефективних заходів	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Мінімальний період роботи (робочого часу) об'єкту протягом доби	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Максимальне загальне річне енергоспоживання об'єктом енергосервісу	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Максимальне питоме енергоспоживання об'єктом енергосервісу	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Економічні критерії проектів</i>						
Швидка окупність проектів	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Мінімізація капіталовкладень	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Максимальна річна доходність проектів	☐	☐	☐	☐	☐	☐

1.2 Надайте загальні характеристики енергосервісних договорів, укладених Вашою ЕСКО в бюджетній сфері за 2016-2017 роки:

№ з/п	Адреса реалізації енергосервісу (область, район, населений пункт)	Об'єкт енергосервісу (назва закладу)	Форма власності об'єкту енергосервісу (комунальна – зазначити «1», державна – зазначити «2»)	Енергоефективні заходи за енергосервісним договором (поставити тільки КОД ЗАХОДУ з переліку нижче)	Вид енергоносія, споживання якого планується скоротити	Рівень скорочення споживання енергоносія, % від базового рівня (за договором)	Рік, місяць укладення договору	Рік, місяць завершення впровадження енергоефективних заходів	Ціна енергосервісного договору, млн грн	Строк енергосервісного договору, роки

Перелік енергоефективних заходів за енергосервісними договорами

Енергоефективні заходи:	Код заходу
Облаштування (впровадження, модернізація) індивідуальних теплових пунктів	1
Встановлення регуляторів теплового потоку	2
Встановлення вузлів обліку води (гарячої, холодної) та теплової енергії, зокрема засобів вимірювальної техніки (прилади обліку, лічильники)	3
Встановлення приладів обліку енергії (теплової, електричної) та води	4
Встановлення світлопрозорих конструкцій з енергозберігаючим склом, у тому числі вікон та балконних дверей	5
Проведення робіт з теплоізоляції (термомодернізації) зовнішніх стін, підвальних приміщень, горищ, покрівель та фундаментів	6
Проведення робіт з модернізації внутрішньобудинкових систем опалення, постачання гарячої води	7
Встановлення (модернізація) генеруючих потужностей (котельні):	

- на традиційних видах палива (газ, вугілля, дрова і т. п.)	8.1
- електричних	8.2
- електричних із теплоаккумуляцією;	8.3
- на альтернативних видах палива (пелети, брикети, лузга і т. п.)	8.4
Модернізація систем освітлення будівель	9
Модернізація систем зовнішнього (вуличного) освітлення	10
Модернізація (заміна) наносного устаткування з водопостачання (водовідведення)	11
Встановлення теплонасосних систем опалення та/або гарячого водопостачання	12
Встановлення систем сонячного теплопостачання та/або гарячого водопостачання (сонячні колектори)	13
Встановлення дверей	14
Інше (вказіть) _____	15

1.3 Окресліть характеристики майбутніх проектів з енергосервісу в бюджетній сфері у середньостроковій перспективі

Відносно якого енергоресурсу та який відсоток відносно базового рівня Вами заплановані енергосервісні проекти (зазначте % напроти відповідного енергоресурсу)	
- теплової енергії	
- електроенергії;	
- природного газу;	
- гарячого водопостачання;	
- холодного водопостачання;	
- вугілля, дрова	
- інших енергоресурсів (зазначте) _____	
Яка сумарна кількість енергосервісних договорів Вами запланована (зазначте кількість (од.) напроти кожної позиції)	
- 2018 рік	
- період 2019-2022 роки	
Чи плануєте Ви інвестувати в більш капіталоемні об'єкти енергосервісу (за умов прийнятних термінів окупності) (зазначте «так» або «ні»)	
Які терміни (прості, недисконтовані) окупності проектів є прийнятними для Вас в періодах 2019-2022 років (зазначте «X»):	
- до 3 років	
- 3-5 років	

- 5-10 років	
- більш 10 років	
У проектах середньострокової перспективи Ви плануєте використовувати:	
- виключно власні інвестиції	
- залучати кредитні ресурси вітчизняних банків	
- очікуєте на залучення ресурсів іноземних інституцій	
Яка ефективна ставка кредитування у національній валюті є прийнятною для Вас у періодах інвестування 2019-2022 роках:	
- 20-25%	
- 15-29%	
- 10-15%	
- 5-10%	
У середньостроковій перспективі Ви плануєте інвестувати в об'єкти енергосервісу:	
- комунальної власності, зокрема:	
- бюджетні установи соціально-гуманітарної інфраструктури	
- підприємства з централізованого теплопостачання	
- підприємства з централізованого водопостачання	
- інфраструктуру зовнішнього (вуличного) освітлення	
- інші (зазначте) _____	
- державної власності, зокрема, об'єкти енергосервісу, що знаходяться в сфері управління:	
- Міноборони	
- МОЗ	
- Міносвіти (Інститути НАН України, ВНЗ)	
- Мінсоцполітики	
- Держводагентства	
- Держрезерву	
- Держзайнятості	
- Мін'юсту	
- інші (зазначте) _____	

РОЗДІЛ 2. БАР'ЄРИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЕНЕРГОСЕРВІСУ

2.1 Охарактеризуйте рівень впливу стейкхолдерів (підтримки, сприяння) щодо розвитку енергосервісу в бюджетній сфері (використовуючи 4-бальну шкалу, де «4» – значна підтримка (вплив, сприяння), «3» - часткова участь в розвитку ринку енергосервісу «2» – відсутність підтримки (впливу, сприяння), «1» - негативний вплив (супротив) «0» - важко сказати):

Рівень впливу стейкхолдерів	4	3	2	1	0
<i>Серед центральних органів виконавчої влади</i>					
Мінрегіон	☐	☐	☐	☐	☐
Мінекономрозвитку	☐	☐	☐	☐	☐
Держенергоефективності	☐	☐	☐	☐	☐
Інші ЦОВВ (зазначте) _____	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Серед міжнародних фінансових організацій та проектів міжнародної технічної допомоги</i>					
Світовий банк (МБРР)	☐	☐	☐	☐	☐
Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР)	☐	☐	☐	☐	☐
Європейський інвестиційний банк (ЄІБ)	☐	☐	☐	☐	☐
Проекти міжнародної технічної допомоги USAID	☐	☐	☐	☐	☐
Проекти міжнародної технічної допомоги IFC	☐	☐	☐	☐	☐
Проекти міжнародної технічної допомоги ПРООН	☐	☐	☐	☐	☐
Проекти міжнародної технічної допомоги ЄБРР	☐	☐	☐	☐	☐
Проекти міжнародної технічної допомоги Європейського Союзу (Угода Мерів, інші)	☐	☐	☐	☐	☐
Представництва Фондів (Фонд ім. Ф.Еберта, ім. Г.Бьолля , інші)	☐	☐	☐	☐	☐
Інші МФО та Проекти МТД (зазначте) _____	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Серед регіональних, місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування</i>					
Обласні державні адміністрації	☐	☐	☐	☐	☐
Районні державні адміністрації	☐	☐	☐	☐	☐
Органи місцевого самоврядування (мерії)	☐	☐	☐	☐	☐
Замовники енергосервісу (розпорядники бюджетних коштів)	☐	☐	☐	☐	☐
Агенції (комунальні підприємства) з регіонального розвитку (з енергоефективності і т. п.)	☐	☐	☐	☐	☐
Підрозділи ОДА, РДА з енергоефективності (енергозбереження)	☐	☐	☐	☐	☐
Підрозділи органів місцевого самоврядування з енергоефективності (енергозбереження)	☐	☐	☐	☐	☐
Інші (зазначте) _____	☐	☐	☐	☐	☐

**РОЗДІЛ 3. ІНСТРУМЕНТИ ПОДОЛАННЯ БАР'ЄРІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ РИНКУ
ЕНЕРГОСЕРВІСУ В БЮДЖЕТНІЙ СФЕРІ**

3.1 Оцініть потенційну ефективність впровадження наведених інструментів подолання бар'єрів щодо розвитку ринку енергосервісу в бюджетній сфері (використовуючи 5-бальну шкалу, де «5» – ефективний інструмент для подолання бар'єру, «1» -інструмент, що не має перспективи подолання бар'єру , «0» - важко сказати):

Оцінка потенційної ефективності впровадження інструментів подолання бар'єрів щодо розвитку ринку	5	4	3	2	1	0
<i>Інструменти подолання інформаційних бар'єрів</i>						
Оприлюднення до 01.01.2020 року техніко-економічних характеристик 90% бюджетних установ шляхом залучення проектів міжнародної технічної допомоги (далі – МТД)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Формування загальнодоступної онлайн бази звітів з енергоаудитів бюджетних установ, що виконано за рахунок бюджетних коштів та проектів МТД	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Запровадження єдиної експертної онлайн консультативної платформи з технічних, бюджетних, тендерних, законодавчих питань реалізації енергосервісу (із забезпеченням доступу до роз'яснювальних матеріалів (посібників, шаблонів, типових запитань-відповідей) за підтримки проектів МТД	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Інші (зазначте) _____	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Інструменти подолання технічних бар'єрів</i>						
Запровадження програми партнерства між ЕСКО та ВНЗ профільної спеціальності щодо стажування студентів старших курсів за напрямом проведення енергоаудитів потенційних об'єктів енергосервісу	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Розробка та супроводження законодавчих ініціатив (згідно з 27-ою Директивою ЄС) щодо зобов'язань підприємств з постачання енергоресурсів щорічно скорочувати збут, як чинник зменшення опору щодо впровадження енергосервісу	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Інші (зазначте) _____	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Інструменти подолання нормативно-правових бар'єрів</i>						
Розробка та супроводження, за підтримки проектів МТД, процесу імплементації нормотворчих ініціатив, в частині:						

Оцінка потенційної ефективності впровадження інструментів подолання бар'єрів щодо розвитку ринку	5	4	3	2	1	0
- запровадження норми щодо використання майбутніх грошових потоків за укладеними енергосервісними договорами в якості ліквідного забезпечення для кредитування у вітчизняних банках (шляхом зміни відповідних актів НБУ)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- відкриття окремих економічно привабливих кредитних продуктів від МФО (ЄБРР, ЄІБ, МБРР, НЕФКО та ін.) для ЕСКО в бюджетній сфері	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Інші (зазначте) _____	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Інструменти подолання бар'єрів, які на погляд ЕСКО, стримують ефективну (конструктивну) поведінку органів влади та замовників енергосервісу						
Розробка та супроводження процесу імплементації актів щодо матеріального стимулювання посадових осіб, що задіяні в процесі реалізації енергосервісу	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Запровадження пілотних проектів поглибленого партнерства (із наступним поширенням) щодо співфінансування з бюджету частини вартості енергосервісних проектів з комплексної термомодернізації (із грантовим співфінансуванням на пілотних стадіях за рахунок Проектів МТД)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Проведення масштабної програми навчання (вебінарів, онлайн-тренінгів, регіональних та місцевих семінарів) щодо процедур реалізації енергосервісу для профільних розпорядників бюджетних коштів	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Інші (зазначте) _____	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Дата заповнення « ____ » _____ 201_ р.

ДЯКУЄМО ЗА СПІВПРАЦЮ!

Бар'єри, що перешкоджають розвитку ринку ЕСКО

Місце у рейтингу	Тип бар'єру	Бар'єр	Середня оцінка
1	Економічний/фінансовий	Вимоги банків щодо забезпечення застави від ЕСКО-проекти у вигляді ліквідного майна	4,92
2	Економічний/фінансовий	Високі ставки кредитування у вітчизняних банках	4,86
3	Економічний/фінансовий	Відсутність довгих кредитних ресурсів (строк 5-10 років)	4,77
4	Економічний/фінансовий	Відсутність кредитних ліній для ЕСКО від міжнародних фінансових установ та фондів	4,75
5	Економічний/фінансовий	Високий рівень індексу споживчих та промислових цін (інфляції), що нівелює прибутки у довгострокових проектах	4,64
6	Економічний/фінансовий	Нестабільність валютного курсу національної валюти	4,57
7	Технічний	Висока питома вага об'єктів енергосервісу, що мають низький базовий рівень споживання енергоносіїв, як результат недотримання санітарних норм і правил («недоопалення», «недоосвітлення»)	4,15
8	Нормативно-правовий	Суперечливість тендерного законодавства та довготривалість процедур із закупівлі енергосервісу	4,08
9	Нормативно-правовий	Відсутність можливості гарантованих бюджетних зобов'язань при реалізації енергосервісу на підприємствах сфери теплопостачання, централізованого водопостачання, вуличного освітлення	4,08
10	Нормативно-правовий	Недосконалість системи електронних закупівель (інтерфейси, закладені формули) для закупівлі енергосервісу	3,91
11	Технічний	Деструктивна позиція підприємств з постачання енергоресурсів, що задіяні в процесі проектування та запуску енергоефективних заходів	3,55
12	Технічний	Відсутність вичерпних нормативно-правових актів для розрахунку базового рівня енергоспоживання за умов недотримання санітарних норм і правил на об'єктах енергосервісу	3,54
13	Нормативно-правовий	Відсутність вичерпних технічних документів про об'єкти енергосервісу (технічні паспорти, енергопаспорти, плани будівель та систем опалення, креслення і т. п.)	3,46

Місце у рейтингу	Тип бар'єру	Бар'єр	Середня оцінка
14	Нормативно-правовий	Невизначеність принципів розрахунку економії споживання енергоресурсів за умов переходу на альтернативні (відновлювані) джерела енергії за енергосервісними договорами	3,38
15	Технічний	Низький рівень якості даних про техніко-економічні характеристики об'єктів енергосервісу, що знаходяться у вільному доступі	3,33
16	Інформаційний	Відсутність єдиного фахового онлайн-консультаційного центру з технічних, бюджетних, тендерних, законодавчих питань реалізації енергосервісу	3,18
17	Інформаційний	Бракує доступу до даних систем енергомоніторингу закладів бюджетної сфери	3,00
18	Інформаційний	Відсутність роз'яснювальних матеріалів (посібників, шаблонів, типових запитань-відповідей) з усіх аспектів реалізації енергосервісу в друковану вигляді та онлайн доступі	2,83
19	Інформаційний	Бракує техніко-економічних характеристик об'єктів енергосервісу (за формою Держенергоефективності) у вільному онлайн доступі	2,73
20	Інформаційний	Бракує звітів з енергоаудитів бюджетних установ	2,69
21	Технічний	Брак належного рівня фахівців із проведення енергоаудитів (енергообстежень) об'єктів енергосервісу	2,50
22	Технічний	Брак спеціалістів із належного рівня впровадження енергоефективних заходів (проектування, монтаж, пуско-налагодження і т. п.)	2,38
23	Нормативно-правовий	Замалий граничний строк укладення енергосервісних договорів	2,31
24	Технічний	Відсутність належного енергоефективного устаткування для запровадження енергосервісних договорів	2,00

Бар'єри, які на погляд ЕСКО, стримують ефективну (конструктивну) поведінку органів влади та замовників енергосервісу

Місце у рейтингу	Бар'єр	Середня оцінка
1	Побоювання розпорядників бюджетних коштів щодо санкцій з боку контролюючих органів внаслідок порушень бюджетного законодавства як результат помилок при укладенні та реалізації енергосервісних договорів	4,50
2	Відсутність матеріальних стимулів для задіяних в процесі реалізації енергосервісу посадових осіб органів влади та замовників енергосервісу	4,33
3	Відсутність зацікавленості замовників енергосервісу в економії споживання енергоресурсів	4,23
4	Очікування від ЕСКО більш комплексних та капіталоємних енергоефективних заходів	4,23
5	Небажання замовників енергосервісу брати додаткові навантаження у роботі	4,08
6	Слабка поінформованість про основні принципи реалізації енергосервісу та вигоди для місцевої громади і бюджетних закладів	3,62
7	Бракує кваліфікації спеціалістів в органах влади та замовників енергосервісу щодо якісного супроводження процесу закупівлі, погодження, укладення та реалізації енергосервісних договорів	3,58
8	Відсутність корупційної складової в процесі енергосервісу нівелює інтерес керівного складу, що має такі можливості за іншими інструментами реалізації енергоефективних заходів	3,55
9	Наявність достатніх фінансових ресурсів для вирішення питань енергоефективності бюджетної сфери іншими інструментами (бюджет розвитку, кредити, гранти і т.п.)	3,18

Оцінка потенційної ефективності впровадження інструментів подолання бар'єрів щодо розвитку ринку енергосервісу в бюджетній сфері

Місце у рейтингу	Інструментів подолання бар'єрів	Середня оцінка
1	Відкриття окремих економічно привабливих кредитних продуктів від МФО (ЄБРР, ЄІБ, МБРР, НЕФКО та ін.) для ЕСКО в бюджетній сфері	4,75
2	Запровадження норми щодо використання майбутніх грошових потоків за укладеними енергосервісними договорами в якості ліквідного забезпечення для кредитування у вітчизняних банках (шляхом зміни відповідних актів НБУ)	4,67
3	Здешевлення та подовження кредитів вітчизняних банків для ЕСКО шляхом забезпечення гарантій повернення від МФО та Проектів МТД	4,54
4	Розробка та супроводження процесу імплементації актів щодо матеріального стимулювання посадових осіб, що задіяні в процесі реалізації енергосервісу	4,54
5	Закріплення в бюджетному законодавстві прав на взяття довгострокових зобов'язань для одержувачів бюджетних коштів задля уможливлення реалізації енергосервісу на підприємствах сфери теплопостачання, централізованого водопостачання, вуличного освітлення та ін.	4,46
6	Проведення масштабної програми навчання (вебінарів, онлайн-тренінгів, регіональних та місцевих семінарів) щодо процедур реалізації енергосервісу для профільних розпорядників бюджетних коштів	4,15
7	Удосконалення модулю з енергосервісу в електронній системі закупівель (шляхом доопрацювання технічного завдання для Прозорро)	4,08
8	Спрощення тендерних процедур із закупівлі енергосервісу (перехід від зтяжної 30-денну процедури із прекваліфікацією на спрощену 15-денну)	4,08
9	законодавчого визначення принципів розрахунку економії споживання енергоресурсів за умов зміни виду (типу) палива або джерела енергії	4,08
10	розробка та поширення програм часткового відшкодування з бюджетів (регіональних, місцевих) відсоткової ставки за кредитами вітчизняних банків для комплексних проектів з енергосервісу в бюджетній сфері	4,08
11	формування методик розрахунку базового рівня енергоспоживання за умов недотримання санітарних норм і правил на об'єктах енергосервісу	3,77

Місце у рейтингу	Інструментів подолання бар'єрів	Середня оцінка
12	Запровадження пілотних проектів поглибленого партнерства (із наступним поширенням) щодо співфінансування з бюджету частини вартості енергосервісних проектів з комплексної термомодернізації (із грантовим співфінансуванням на пілотних стадіях за рахунок Проектів МТД)	3,77
13	Розробка та супроводження законодавчих ініціатив (згідно з 27-ою Директивою ЄС) щодо зобов'язань підприємств з постачання енергоресурсів щорічно скорочувати збут, як чинник зменшення опору щодо впровадження енергосервісу	3,62
14	Запровадження єдиної експертної онлайн консультативної платформи з технічних, бюджетних, тендерних, законодавчих питань реалізації енергосервісу (із забезпеченням доступу до роз'яснювальних матеріалів (посібників, шаблонів, типових запитань-відповідей) за підтримки проектів МТД	3,46
15	Збільшення граничного строку укладення енергосервісних договорів	3,23
16	Формування загальнодоступної онлайн бази звітів з енергоаудитів бюджетних установ, що виконано за рахунок бюджетних коштів та проектів МТД	3,15
17	Оприлюднення до 01.01.2020 року техніко-економічних характеристик 90% бюджетних установ шляхом залучення проектів міжнародної технічної допомоги (далі – МТД)	3,08
18	Запровадження програми партнерства між ЕСКО та ВНЗ профільної спеціальності щодо стажування студентів старших курсів за напрямом проведення енергоаудитів потенційних об'єктів енергосервісу	2,92